

Короткий звіт за соціологічним дослідженням на тему: «Створимо разом безбар'єрне середовище життя для людей із обмеженими функціональними можливостями»

У лютому – березні 2013 року Центром громадської активності КЗ «Боярський будинок культури» з метою моніторингу стану дотримання прав людей з інвалідністю, було проведено анкетне опитування на тему «Створимо разом безбар'єрне середовище життя для людей із обмеженими функціональними можливостями».

У рамках соціологічного дослідження було опитано 22 респонденти, серед яких були особи різної статі та віку, що мають інвалідність та проживають у Боярці. Переважну більшість вибіркової сукупності склали особи з інвалідністю, отриманою у зв'язку із порушеннями функцій опорно-рухового апарату (ОРА). Тож основний акцент було зроблено на рівень створення безбар'єрного середовища для людей із обмеженими фізичними можливостями – так званих «інвалідів-колясочників» або «візочників». За результатами проведеного дослідження було отримано наступні дані.

Опитаним було запропоновано оцінити рівень організації безбар'єрного середовища, забезпечення вільного доступу до об'єктів громадського призначення, закладів культури і мистецтва, рівного доступу до освіти у місті Боярка за десятибальною шкалою. За результатами опитування, середній показник склав **1,85**, що свідчить про практичну відсутність рівного доступу до інфраструктури міста для людей із обмеженими фізичними можливостями.

При цьому у відкритих запитаннях опитані зазначали безпосередньо місця, які насамперед слід обладнати згідно діючих стандартів спеціальними пристосуваннями (пандусами, ліфтами, ескалаторами, поручнями). Загалом це виглядало як перелік майже всіх установ та закладів міста. Були згадані аптеки, магазини, громадські установи, школи, банки, кав'ярні та навіть заклади охорони здоров'я – всі ці заклади потребують облаштування пандусами, бо навіть якщо вони і є, то не відповідають стандартам, а відповідно користуватися ними не можливо.

Особливо болючим питанням для людей із обмеженими функціональними можливостями є доступ до центральної районної лікарні у місті Боярка – під'їзд до неї не облаштований для інвалідів взагалі, пандуси практично не придатні для користування, а ліфт та входні двері взагалі не пристосовані для в'їзду інвалідного візочка.

Також вкрай необхідним є облаштування пандусами відділень банків "Аваль" (вул. Білогородська, 44) та «ПриватБанк» (вул. Хрещатик, 4-А), насамперед – доступу до банкоматів.

Викликає обурення інвалідів також та ситуація, що дорожнє покриття до [Територіального центру соціального обслуговування одиноких громадян та інвалідів Києво-Святошинського району](#) та до громадської організації «Боярський міський фізкультурно-спортивний клуб інвалідів "Ікар"» (вул. Дежньова, 62) повністю відсутнє, існує лише ґрунтова дорога, подолання якої для інваліда-візочника перетворюється на смугу перешкод.

У відкритих питаннях респонденти висловили такі загальноміські тенденції: в місті не проводиться робота щодо облаштування допоміжними засобами об'єктів транспортної інфраструктури, транспортні засоби не обладнані механічними висувними пандусами чи прийомними пристроями для осіб з обмеженими фізичними можливостями; на території міста немає жодної громадської вбиральні, якою б могли користуватися люди на інвалідних візках; практично відсутній доступ інвалідів-

візочників до цілої низки закладів міста. Були згадані поштові відділення, ощадні каси, школи (ЗОШ та музична), будинок культури, міська адміністрація, кав'ярні, магазини, аптеки та навіть деякі ринки. Якість дорожнього покриття та відсутність з'їздів із тротуарів практично унеможливають будь-яке пересування містом Боярка людям із обмеженими функціональними можливостями.

100% опитаних висловили думку, що необхідно створити у нашому місті соціальне таксі, обладнане згідно стандартів саме для людей з інвалідністю (особливо для інвалідів з порушеннями ОРА). При цьому 20% опитаних висловили свою готовність оплачувати такі послуги на договірних чи пільгових умовах і лише 5% вважає, що таке таксі має бути виключно безкоштовним. Було висловлено ряд конкретних пропозицій щодо реалізації цієї ідеї. Приміром, при міському територіальному центрі може бути створена служба перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями. Подібна служба могла б мати два-три мікроавтобуси, що облаштовані спеціальними підйомниками для перевезення інвалідних візків. Могла б бути організована цілодобова лінія виклику соціального таксі. Пропонується вивчити досвід інших міст України по організації подібної служби.

Соціологічним дослідження було також вивчено ставлення суспільства до людей із особливими потребами. Підтвердженням досить високого рівня дискримінації людей з обмеженими функціональними можливостями є те, що на питання: «Як на Вашу думку, чи існує в Україні дискримінація по відношенню до людей з інвалідністю?» – 59% опитаних дали стверджувальну відповідь; «скоріше так» – вважають 18% респондентів, важким це питання виявилось для 23% опитаних, але жоден не казав, що дискримінація відсутня.

Опитаним було запропоновано низку запитань, відповіді на які відображають їх погляд на рівень виконання державою прав, наданих Конвенцією про права інвалідів, Конституцією України та Законом України «Про основи соціальної захищеності

інвалідів в Україні».

Згідно отриманих даних, 68% опитаних є безробітними, а на питання: як Ви вважаєте, чи впливає статус “інвалід” на відносини з оточуючим середовищем? – відповіді респондентів розподілились у співвідношенні 50% до 45% відповідно «так» і «ні». Така картина свідчить про досить низький рівень толерантності і терпимості у суспільстві до категорії населення із фізичними обмеженнями здоров'я. Також про високий рівень упередженого ставлення до даної категорії населення свідчить той факт, що на питання «Чи можете Ви погодитись із думкою, що в Україні до людей з інвалідністю ставляться, як до “соціальної проблеми”, яку можна вирішити забезпечивши вказану категорію громадян соціальним захистом?» погодились із даним твердженням 64% опитаних, в свою чергу 32% не погодились із цим твердженням. На думку респондентів, до питань, які стосуються людей з інвалідністю і потребують першочергового вирішення, належать: соціальний захист (82%), реабілітація (77%), доступність архітектурної та транспортної інфраструктури (41%), самостійний спосіб життя та інтеграція у суспільство (23%), охорона праці (18%).

Найчастіше опитані звертаються по допомогу до міської ради, пенсійного фонду, соціальних служб, поліклініки, «совбезу» – управління праці та соціального захисту населення. При цьому 64% опитаних під час звернень до даних організацій відчують труднощі та переживають низку проблем у співпраці з ними і лише 36% – не стикаються із проблемами.

73% опитаних зазначають, що потрапляли у ситуації, пов'язані з порушенням прав людини, яка має інвалідність, і лише 27% не знайомі з подібними ситуаціями. Респондентам було також запропоновано питання: «Як Ви вважаєте, чи потрібно в Україні приймати більше законів про інвалідів чи достатньо існуючих із забезпеченням їх практичної реалізації?». 59% опитаних вважають, що законів недостатньо і вони не охоплюють усіх сфер життя людини з інвалідністю; 41% – «необхідно лише забезпечити практичну реалізацію вже існуючих законів», що, на наш погляд,

свідчить про недосконале законодавство, відсутність контролю за його виконанням, та відсутність відповідальності за порушення чинного законодавства.

Оскільки інваліди-візочники вкрай рідко виїжджають (або не виїжджають зовсім) за межі міста, їх відповіді, на жаль, свідчать про певні проблеми та ставлення до інвалідів не стільки в Україні загалом, скільки в громаді міста Боярка.

Зазвичай для подолання упередженого ставлення суспільства до певних верств населення застосовується відповідна просвітницька робота, але чи достатня вона в Україні і відповідно в нашому місті? На питання «Чи вважаєте Ви, що в Україні проводиться достатня просвітницька робота щодо якнайкращої інтеграції в суспільство людей з інвалідністю?» відповіді розподілились таким чином: «Так, така робота проводиться постійно» – стверджують 32% респондентів; «так, робота проводиться частково» – вважають 40%; «ні, така робота відсутня взагалі» – 14%; «важко відповісти» – 14%. В свою чергу 22% опитаних зазначили, що значну діяльність у цьому напрямку на рівні міста виконує Боярський міський фізкультурно-спортивний клуб інвалідів “Ікар”. Також 27% опитаних зазначають, що найчастіше звертаються по допомогу, з питань фізичної реабілітації або за іншої необхідності до клубу інвалідів “Ікар”.

Таким чином, можна зробити висновок, що проблема створення безбар’єрного середовища у місті Боярка є надзвичайно актуальною. При цьому важливо зруйнувати як фізичні бар’єри для безперешкодного пересування людей із особливими потребами, так і морально-психологічні стереотипізовані бар’єри міжособистісного спілкування. Рівні можливості для всієї громади – ось пріоритет розвитку справжнього європейського міста, що буде демократичне майбутнє і може бути прикладом для наслідування іншими містами нашої держави.

Додаткова інформація за темою:

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»

Стаття 2: «Дискримінація за ознакою інвалідності забороняється».

Стаття 26: «Органи державної влади і управління, підприємства (об'єднання), установи і організації (незалежно від форм власності і господарювання) зобов'язані створювати умови для безперешкодного доступу інвалідів до жилих, громадських і виробничих будинків, споруд громадського транспорту, для вільного пересування в населених пунктах».

Стаття 27: «Планування і забудова населених пунктів, формування мікрорайонів, проектування, будівництво і реконструкція об'єктів фізичного оточення без пристосування для використання інвалідами не допускаються. Зазначена діяльність здійснюється з урахуванням думки громадських організацій інвалідів. У разі якщо діючі об'єкти неможливо повністю пристосувати для потреб інвалідів, за погодженням з громадськими організаціями інвалідів здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну. Фінансування зазначених заходів здійснюється за рахунок власників (балансоутримувачів) об'єктів або орендарів згідно із договором оренди».

Стаття 34: «Місцеві органи виконавчої влади зобов'язані забезпечувати інвалідам необхідні умови для вільного доступу і користування культурно-видовищними закладами і спортивними спорудами, для занять фізкультурою і спортом, а також забезпечувати надання спеціального спортивного інвентаря».

Стаття 38-1: «Транспортне обслуговування інвалідів здійснюється на пільгових умовах. Пільгове перевезення інвалідів здійснюють усі підприємства транспорту незалежно від форми власності та підпорядкування відповідно до Закону України «Про транспорт». Звуження змісту та обсягу права осіб з інвалідністю на пільговий проїзд транспортом не

допускается».